

1. CECH (116) sb m

cech. ◇ cech- (14), céch- (3); cech- : céch- *SarnStat* (1:3).

sg N cech (8). ◇ G cechu (47). ◇ D cechu (1). ◇ A cech (5). ◇ I cechem (3); -em (1), -(e)m (2).
◇ L cechu (31). ◇ pl N cechy (7), cechowie [w znac. 4] (1) *KlonWor*. ◇ G cechów (6); -ów (1), -
(o)w (5). ◇ A cechy (3). ◇ L cechach (3) *ComCrac*, *Mącz*, *SarnStat*, cechoch (1) *GroicPorz*; ~ -ach
(1) *Mącz*, -äch (1) *SarnStat*, -(a)ch (1).

Przy podmiocie w sg 2 r. orzeczenie w pl.

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Związek, stowarzyszenie, zgromadzenie rzemieślników wykonujących ten sam lub pokrewny zawód; collegium fabrorum Cn; contubernium, fraternitas JanStat* (49) : a żadny Miŝtrz niema go prziiącz aŝ lift ŝwego poczcziwego zachowania w Cechu Starŝich Miŝtrzow okaże *ListRzeź w.* 26, 33, 37, 40; *ComCrac* 12; *RejKup* d3v; Iŝch Jana Grenda w Czechu nyeraŝz vpomynali abi Luciey Barthoŝcha Glinyarza oddaney malzonki ŝkthora wyadomye myeŝchkall zanyechall *LibMal* 1554/193, 1554/193 [3 r.], 193v; Powinni teŝ w ŝwych Cechoch ŝchadzki miewać *GroicPorz* f4; thedy Stárŝzy Miŝtrzowie wŝelkiego Cechu w ten ŝpoŝob przyŝyęgáią. *GroicPorz* f4v, f4, f4v [3 r.], g [3 r.], nn2; Przeto ŝa wyzwoleni od cechow y od innych vŝtaw ktore zniewaláią rzemieŝniki wędrownne. *BielKron* 289; *Mącz* 228a; Ktoŝ to nam ma nágradzić/ nikt iedno Ziemíanie/ Smowmy ŝie iednoŝtáynie/ zŝzedwŝzy ŝie w Cech ná nie. *BielSat* C2 [*idem BielRozm* 17], Cv, C2v, C3 [2 r.]; *RejZwierc* 271v; Cechy ŝie ŝzykowáły w ŝwoiey ŝpráwie káŝdy *StryjWjaz* B2, B4; to więcey ŝzkodzić moŝe/ gdy by ŝię kto zá takiego vdawał/ iŝ do cechu rzemieŝlá ktore^{ŝo} naleŝy/ [...] á rzemieŝlá one^{ŝo} nieumie/ áni go robi. *CzechEp* 65, 65; YVŝ záŝię Rzemieŝnicy máią teŝ ŝwe ŝpráwy/ Gdy ŝie zeydá do Cechu ŝtrzegá ŝwey vŝtáwy. *BielRozm* 16, 17 [2 r.], 19 [2 r.], 20; OKoło Bractw/ które Céchy W mieŝciech y w miáŝteczkach zowá/ nie zdáło ŝie nam y Rádam náŝzym nic odmięnić. *SarnStat* 297; Bráctwá Céchów áby znieŝioné byŝy. *SarnStat* 297, 297, 298.

Wyrażenia: »cech mieŝki« (1): A okolo Czechow Mieŝkich [...] rozkazvyemi voyevodám, aby káŝdy w ŝwem voyevodŝtvie tego ŝtrzeŝl a pilien byl, izby ti czechy chovane niebely kv ŝkodzie volnoŝczy Ziemŝkiey. *ComCrac* 12.

»cech rzemieŝniczy« (1): O Czechach Rzemieŝniczych *ComCrac* 12.

Zestawienie: »cech browarski« (2): kilka razow yako starŝchi Czechu Browarŝkiego yeŝth gi vpomynali abi czudzey malzonki zanyechal *LibMal* 1554/193, 1554/193v.

Szereg: »bractwo abo (i) cech« [*szyk* 1 : 1] (2): *HistLan* E4v; Kŝięgi trzećie o Bráct. ábo Cechach. *SarnStat* 297 *żp.*

2. *Stowarzyszenie, towarzystwo, związek, zgromadzenie w ogole; stan; sekta; tribus Mącz, Calep; collegium, corpus, sodalitas, sodalitiium Cn* (64) : Snacz y Bogu mjło będzje Weyzrzecz gdy nas czech ofiedzie *RejKup* v2v; *KromRozm* I Kv; *LubPs* P2; Miał brátá Aaroná káplaná zacnego/ Wedle dawnych zwyŝzáiow/ cechu ŝydowŝkiego. *RejWiz* 159v; Pátrrze on co ná zachod ŝiedzi ze pŝią głowá/ Co go owo iego cech Sobiepánem zowá. *RejWiz* 173v; Wŝzytko gdzye moŝe pędzi do cechu ŝwoiego *RejWiz* 174, 80, 80v, 159v, 168v, 171v (11); Pátrzayŝe W.M. ieŝli tu Bog ieŝt w cechu tym/ w ktorym thák hániebna niezgodá ieŝt. *OrzList* h4v; *RejFig* Aa2v, Cc3v; Extraordinarius, Sobie Pan nie

należąc ku cechu łtanu álbo rządu/ Obcy. *Mącz* 112c; Tribus, Cech/ też pokolenie álbo rozłózenie á rozdzielenie ludu ná pewne części. *Mącz* 464a; V nas tribus w mieściech może być zwano bráctwo/ cech/ burfá/ rotá/ między śliachtą powiát/ álbo woyewodztwo. *Mącz* 464a, 73a, 464b [3 r.]; *RejAp* 149v, 164v, 179; ále ponieważ Plato/ y Arístoteles łą w iego cechu/ iuż nie baczę/ czemu by kto zámietác miał tym tytułem. *Górndworz* Kk6v, N6v, Kk5v; był też ieden cech zakonników *RejPos* 229v, 43v; tedy z Luterem y iego cechem nie budujemy przeciwnéy wieże woléy Chryśtułá Pána *BiałKat* 323v, c3v, 318v; *RejZwierc* 234v; *WujJud* 172v [2 r.], L16; a wczywy ludzę czy stanyłi za czechem soltifkym *ZapKóścier* 1584/49v, 1582/82v; *NiemObr* 138; *BielSjem* 25; *Calep* 1083b, 1084b [2 r.]; Vmieyże ią łobie lepiej powázác niżli Luter/ álbo Kálwin/ álbo inłzy tegoż cechu ludzie. *LatHar* 478; *RybGęśli* B2v; gdyż niechce bydź/ áni v żydow/ áni v pogánow/ áni v krześcianow/ nád ktore cechy w tym okręgu ziemłkim inłzego niemálz/ tylko piekielny. *PowodPr* 35, 36; *CzahTr* G3; ZŁODZIEIE zász/ byś wiedział/ roznego łą y ci Cechu; rodzaiem/ łzkołą/ łpráwá rozmáici. *KlonWor* 5, 8, 48.

Przysłowie: W iákim cechu łiędziefz/ Tákim łam będziefz. *RejZwierc* 239c.

Wyrażenia: »cech chrystyjański« (1): Ale iż nam nie o łamy Zydy teraz idźie/ ále y o niektore z cechu Chriśtyánłkie⁸⁰ *CzechRozm* 146.

»frantowski cech« (1): Zániechay towarzyłtwá/ frantowłkiego cechu *KlonWor* 41.

»Judaszow cech« (2): Ale pátrzay iáko on Rzymłki Burmiłtrz Cicero będac Pogáninem/ łromotę czyni fałszywym y Iudałzowego cechu Chrześciánom *KlonWor ded* **3v, 15.

Szeregi: »cech albo (a) bractwo« (3): Decuria, Rząd w któрымdzieięcioro łudzi yeft/ Dzieięiątek/ też Bráctwá á Cechy. *Mącz* 79b; Sodales, Którzi łą z yednego cechu álbo bráctwá. *Mącz* 398c, 73a.

»rota i cech« (1): Gdy łie wełpołek zefzli wedle ych Rot y Cechow *Mącz* 79b.

»towarzystwo albo cech« (1): Yáko były v pogánow towarzyłtwá álbo cechy *KromRozm III* A6.

3. *Siedziba cechu lub innego zgromadzenia; curia Mącz, Cn* (2) : Gdy będziefz w cechu/ Zá łáfką/ co łłowo/ Mow czápkę zięwłzy. *KlonFlis* F.

Szereg: »cech albo bractwo« (1): Curia, Ratułz/ też Cech álbo bráctwo *Mącz* 73a.

4. *Członek cechu, cechowy* (1) : Potym mu go Ceklarze do ręku podádzá: A Cechowie go zbroyni łrzodkiem poprowádzá. *KlonWor* 40.

Synonimy: 1., 2. *bractwo, bursa, rota, towarzystwo, zgromadzenie*.